

Publisert under: Regjeringen Solberg
Utgiver: Arbeids- og sosialdepartementet

Bedriftsdemokratinemndas protokoll 2/2016

Historisk arkiv

Publisert under: Regjeringen Solberg

Utgiver: Arbeids- og sosialdepartementet

Dato: 18.02.2016

Vedtak ble truffet i følgende sak: BDN 16/105 NSB AS

Fra møte i Bedriftsdemokratinemnda 15. februar 2016

Følgende deltok i møtet:

- Gudmund Knudsen
- Gro Granden
- Halvor E. Sigurdsen

Tonje Forså Aas og Bente Helene Torstensen møtte fra sekretariatet.

Møtet varte fra klokken 1200 – 1330

1. BDN 16/105 NSB AS

I brev 6. januar 2016 søker Norsk Lokomotivmannsforbund (NLF), Norsk Jernbaneforbund (NJF) og NSB AS i fellesskap om unntak fra reglene om valgbarhet i representasjonsforskriften § 9 jf. § 1 bokstav a. De søker også om unntak fra representasjonsforskriften § 10 om hvem som kan sitte i valgstyret. Nærmere bestemt søkes det om unntak slik at "*personer som har permisjon for å jobbe for de ansattes organisasjoner kan sitte i valgstyret og være valgbare ved valg av ansatterepresentanter*". Søknaden støttes av de øvrige fagforeningene i NSB – konsernet.

Søknaden er begrunnet med at "*permisjon for å arbeide for en av de ansattes organisasjoner er etter gjeldende rett ikke å anse som en lovfestet permisjon. Representasjonsforskriftens definisjon av begrepet ansatt har derfor den konsekvens at ansatte i slike permisjoner ikke er valgbar. Tatt i betraktning at hensikten med forskriften er å ivareta de ansattes rett til å få sine representanter inn i styret, fremstår begrensningen av hvem som er valgbar, å være utformet på en måte som ikke fremmer forskriftens formål.*" NLF opplyser i e-post 2. februar 2016 at "*NLF mener at det er av stor betydning at tillitsvalgte med permisjon (fastlønnet av forbund) også blir å betrakte som valgbar til styret i NSB konsernet i fremtiden. Det å være styremedlem i NSB Konsernet er med på å ivareta våre medlemmer og at vi får informasjon, og mulighet til å påvirke NSB Konsernets strategi for fremtiden.*"

I NJFs vedtekter § 1 fremgår at forbundet kan "*organisere medlemmer og fagforeninger i NSB AS med datterselskaper og ander selskaper der personalet er virksomhetsoverdratt fra NSB, Jernbaneverket, samt selskaper med jernbanerelatert og transportrelatert virksomhet.*"

I vedtektene til NLF fremgår av § 3 A pkt. 2 at "*alle lønnstakere som har arbeid innenfor det virkeområde som er nevnt i § 1 og som godkjenner forbundets vedtekter, kan være medlem av forbundet*". Av § 1 (Forbundets virkeområde) fremgår at "*Norsk Lokomotivmannsforbund er tilsluttet Landsorganisasjonen i Norge og er en landsomfattende sammenslutning av lønnstakere som har til oppgave å organisere medlemmer og foreninger innenfor offentlig og privat jernbanevirksomhet*".

Det følger av det som er gjengitt over at ingen av organisasjonene er forbeholdt ansatte i NSB-konsernet, men nemnda legger til grunn at i praksis er medlemmene i det alt vesentlige ansatte her.

Bedriftsdemokratinemnda viser til at det er enighet mellom selskapet og fagforeningene om søknaden.

Retten til ansatterepresentasjon reguleres av aksjeloven § 6-4, hvor det fremgår at de ansattes styrerepresentanter skal velges "*av og blant de ansatte*". Hvem som er valgbar og stemmeberettiget er presisert i representasjonsforskriften § 8 og 9, og er begrenset til den som er "*ansatt i selskapet på valgdagen*". Videre framgår det av forskriften § 10 at "*valgstyret skal bestå av minst tre personer med stemmerett ...*". Retten til å sitte i valgstyret, å stille til valg og å stemme knytter seg derfor til hvem som er "*ansatt i selskapet på valgdagen*". Begrepet "*ansatt*" er i representasjonsforskriften § 1 bokstav a) definert som "*person som arbeider i selskapet eller er i lovfestet permisjon. Ferievikarer anses likevel ikke som ansatt*".

Slik forskriften er utformet må en person for å være "ansatt" enten arbeide i selskapet eller være i lovfestet permisjon. Den som er i permisjon på annet rettsgrunnlag, for eksempel tariffavtale eller individuell avtale, er ikke "ansatt" etter forskriften. Dette betyr at personer som har permisjon fra selskapet for å arbeide i ansattes organisasjon ikke er "ansatt" etter representasjonsforskriften § 1 bokstav a), og dermed ikke valgbar eller stemmeberettiget i selskapet.

Spørsmålet blir så om det bør gjøres unntak for den gruppen ansatte i permisjon som saken gjelder. Bedriftsdemokratinemnda viser i denne sammenheng til at den har kompetanse til å gjøre helt eller delvis unntak fra reglene om ansattes rett til representasjon dersom regelen vil medføre vesentlige ulemper eller er uhensiktsmessig for gjennomføringen av de ansattes rett til representasjon, jf. representasjonsforskriften § 46.

Nemnda finner grunn til å peke på at avgrensningen av "ansatte" til å omfatte personer "i lovfestet permisjon" kom inn i representasjonsforskriften ved den nå gjeldende representasjonsforskriften. Etter den tidligere forskriften av 18. desember 1998 nr. 1205 ble ansatt definert som "person som arbeider i selskapet ...", se § 1 første ledd bokstav a).

Når det gjelder spørsmålet om det bør treffes vedtak som åpner for at den gruppen ansatte som søknaden gjelder bør ses på som "ansatte", legger nemnda vekt på at før NSB ble omdannet til aksjeselskap i 2002, var det på det rene at også ansatte som var i permisjon fra selskapet for å arbeide i de ansattes organisasjoner, var valgbare. Ansattes rett til representasjon i statens jernbanetrafikk var da regulert i egen lovgiving; lov 22. november 1996 nr. 66 om statens jernbanetrafikk som ble opphevet i 2002 i sammenheng med at NSB ble omdannet til et alminnelig aksjeselskap.

I § 9 i den tidligere særloven framgikk det at *"Inntil en tredel, men minst to av styrets medlemmer, velges av og blant de som har et tilsettingsforhold."*

I forarbeidene (Ot.prp.nr. 2 (1996-1997) pkt. 4.2) til loven heter det:

"I særlovselskapene er det som nevnt ovenfor forutsatt at de tilsattes representanter kan velges av og blant de som har et tilsettingsforhold. Dette innebærer at de tilsattes representanter også kan velges blant de som har permisjon fra selskapet f.eks. i forbindelse med arbeid i de tilsattes organisasjoner. Så lenge de tilsattes organisasjoner ikke representerer tilsatte i andre virksomheter som er i konkurranse med særlovselskapene, vil denne ordningen kunne opprettholdes. Dersom organisasjonene til de tilsatte i særlovselskapene i fremtiden får medlemmer fra konkurrerende aktører, må denne ordningen revurderes av habilitetsmessige grunner."

I 2002 ble NSB omdannet til aksjeselskap og særloven ble opphevet, jf. lov 21. juni 2002 nr. 43 om omdanning av statens jernbanetrafikkselskap (NSB BA) og statens postselskap (Posten Norge BA) til aksjeselskaper. Aksjelovgivningens regler om ansatterepresentasjon ble da gjeldende for NSB, herunder den da gjeldende forskriften 18. desember 1998 nr. 1205. Her ble ansatt definert som "person som arbeider i selskapet ...", jf. § 1 første ledd (a). Det var uklart om ansatte i permisjon var å se på som "ansatt". I den nå gjeldende forskriften er det imidlertid presisert at som ansatt regnes også personer med "lovbestemt permisjon". Presiseringen gjør det klart at ansatte med permisjon for å arbeide i de ansatte organisasjoner ikke anses som "ansatt", slik at de ikke har stemmerett og er valgbare ved valg av de ansattes styrerepresentanter. Denne konsekvensen for NSB er ikke behandlet verken i forbindelse med at den tidligere særloven for NSB ble erstattet av den alminnelige aksjelovgivningen og heller ikke da den nå gjeldende representasjonsforskriften ble utarbeidet.

Etter det opplyste har NSB praktisert ordningen etter den tidligere særloven ved å velge ansatte med permisjon for å arbeide i de ansattes organisasjoner. Nemnda har forstått det slik at det er en bred oppfatning at ordningen ivaretar de ansattes interesser på en god måte til alles tilfredshet.

Nemnda har på denne bakgrunn kommet til at søknaden bør etterkommes.

I forståelse med selskapet har nemnda utformet vedtaket som et generelt unntak fra hvem om er "ansatt" etter representasjonsforskriften. Videre er det presisert at unntaket både gjelder morselskapet og datterselskaper av dette.

Nemndas vedtak bygger på at de to organisasjonene vedtaket gjelder for, NJF og NLF, i dag i det alt vesentlige organiserer ansatte i NSB-konsernet. Dersom den framtidige utviklingen i jernbanesektoren medfører at en ikke uvesentlig del av medlemmene er ansatt andre steder, bør vedtaket vurderes på ny, jf. representasjonsforskriften § 46 femte ledd. Nemnda forutsetter at selskapet orienterer nemnda om situasjonen skulle utvikle seg slik. Bedriftsdemokratinemnda treffer med hjemmel i aksjeloven § 6-4 jf. representasjonsforskriften § 46 slikt

v e d t a k :

"Ved valg av de ansattes styrerepresentanter i Norges Statsbaner AS og datterselskaper av dette, anses også personer som har permisjon fra Norges Statsbaner AS eller datterselskaper av dette selskapet for å utføre arbeid i de ansattes organisasjoner som i det alt vesentlige organiserer ansatte i NSB-konsernet, som "ansatt" i selskapet, jf. representasjonsforskriften § 1 (a)."

2. Nemndas praksis

Nemnda diskuterte oppdatering av nemndas praksis.